

Περί Κομμουνισμού (Βίλχελμ Ράιχ)

«Ο ισχυρισμός, ότι ο εκάστοτε δικτάτορας επιβλήθηκε πάνω στην κοινωνία απ' τα έξω και παρά τη θέλησή της, ήταν μια απ' τις μεγαλύτερες πλάνες στην εκτίμηση της δικτατορίας. Στην πραγματικότητα ο κάθε δικτάτορας δεν ήταν παρά το αποκορύφωμα ήδη υπάρχουσών ιδεών περί κράτους, που αρκούσε να τις υπερβάλλει για να κατακτήσει την εξουσία».

Στη Σοβιετική Ένωση, προ του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η λέξη «Φασισμός» δεν είναι υβριστική λέξη, όπως δεν είναι και η λέξη «καπιταλιστής». Αποτελεί μια έννοια που χαρακτηρίζει ένα εντελώς ορισμένο είδος διεύθυνσης και επηρεασμού των μαζών: Αυταρχικό, μονοκομματικό σύστημα, κατά συνέπεια ολοκληρωτικό, η εξουσία μπροστά απ' τα αντικειμενικά συμφέροντα, πολιτική διαστρέβλωση γεγονότων κλπ. Σύμφωνα μ' αυτά, υπάρχουν «φασίστες Εβραίοι» και «φασίστες δημοκράτες». Αν κανείς λοιπόν δημοσίευε τέτοιες διαπιστώσεις, η σοβιετική κυβέρνηση θα τους χρησιμοποιούσε σαν απόδειξη για την «αντεπαναστατική», «τροτσκιστική-φασιστική» φύση των διαπιστώσεων.

Η μάζα του σοβιετικού πληθυσμού εξακολουθούσε ν' απολαμβάνει ακόμα, σε μεγάλο βαθμό, την ορμή της επανάστασης του 1917. Η κατανάλωση αύξανε, η ανεργία είχε σχεδόν εξαφανιστεί. Ο πληθυσμός απολάμβανε τη θέσπιση νέων πραγμάτων όπως η καθολική άθληση, το θέατρο, η λογοτεχνία κ.λπ. Εκείνοι που είχαν ζήσει τη γερμανική καταστροφή, ήξεραν ότι αυτές οι λεγόμενες πολιτιστικές απολαύσεις ενός πληθυσμού, δεν αποτελούν απόφαση για τον χαρακτήρα και την εξέλιξη μιας κοινωνίας. Δεν αποφαίνονταν τίποτα ούτε για τη σοβιετική κοινωνία. Το να βλέπει κανείς κινηματογράφο, να πηγαίνει στο θέατρο, να διαβάζει βιβλία, να αθλείται, να πλένει τα δόντια του και να πηγαίνει σχολείο, είναι βέβαια πράγματα σημαντικά, δεν αποτελούν όμως τη διαφορά ανάμεσα σ' ένα δικτατορικό κράτος και μια αληθινά δημοκρατική κοινωνία. Και στη μια και στην άλλη περίπτωση, «απολαμβάνεται η κουλτούρα». Υπήρξε μια απ' τις τυπικές θεμελιώδεις πλάνες των σοσιαλιστών και των κομμουνιστών, το να χαρακτηρίζουν «σοσιαλιστικό» το χτίσιμο κατοικιών, το σχέδιο μιας αστικής συγκοινωνίας, ή την ανέγερση ενός σχολείου. Οι κατοικίες, οι αστικές

συγκοινωνίες και τα σχολεία, είναι συνάρτηση της τεχνικής ανάπτυξης της κοινωνίας· δεν αποφαινούνται όμως τίποτα για το αν οι άνθρωποί της είναι υποτελείς ή ελεύθεροι εργαζόμενοι, αν είναι λογικοί ή παράλογοι .

Δεδομένου λοιπόν, ότι οι σοβιετικοί παρουσίαζαν κάθε τεχνικό νεωτερισμό σαν μια «ειδικά κομμουνιστική» πράξη, ο σοβιετικός πληθυσμός είχε αποκτήσει την αίσθηση ότι κάτι τέτοιο δεν υπάρχει στις καπιταλιστικές χώρες. Κατά συνέπεια δεν ήταν δυνατόν ν' αναμένεται ότι η εθνικιστική παραμόρφωση της σοβιετικής δημοκρατίας θα κατανοούνταν ή και θα συλλαμβάνονταν απ' τον πληθυσμό. Αποτελεί λοιπόν βασική αρχή της μαζικής ψυχολογίας, να μην εξαγγέλλει «βάσει αρχών, αντικειμενικές αλήθειες», αλλά πρώτα ν' αναρωτιέται, πως αντιδρά η μέση μάζα του εργαζόμενου πληθυσμού σε μια αντικειμενική διαδικασία. Αυτή η τοποθέτηση, αυτομάτως βάζει έναν φραγμό στον κυκεώνα του πολιτικαντισμού. Αν δηλαδή κάποιος πιστεύει, πως έχει αναγνωρίσει μια αλήθεια, είναι υποχρεωμένος να περιμένει μέχρι που να εκδηλωθεί αντικειμενικά κι ανεξάρτητα απ' αυτόν. Αν δεν το κάνει, τότε η αλήθεια του δεν υπήρξε ποτέ αλήθεια και παραμένει καλύτερα μια δυνατότητα σε δεύτερη μοίρα.

Μια αληθινά κοινωνική νέα τάξη πραγμάτων, δεν εξαντλείται στον παραμερισμό των δικτατορικών-αυταρχικών κοινωνικών θεσμών. Δεν εξαντλείται στην εγκαθίδρυση νέων θεσμών, γιατί αυτοί οι νέοι θεσμοί ξαναγίνονται, αναπόφευκτα, πάλι δικτατορικοί-αυταρχικοί, αν ταυτόχρονα δεν παραμεριστεί το χαρακτηριστικό ρίζωμα του αυταρχικού απολυταρχισμού στις ανθρώπινες μάζες με τρόπο διαπαιδαγωγικό και κοινωνικό-υγιεινό. Δεν υπάρχουν απ' τη μια μεριά επαναστάτες άγγελοι κι απ' την άλλη αντιδραστικοί διάβολοι. Δεν υπάρχουν απ' τη μια μεριά άπληστοι καπιταλιστές κι απ' την άλλη ανοιχτόχεροι εργάτες. Αν η κοινωνιολογία και η μαζική ψυχολογία θέλουν να λειτουργήσουν πρακτικά σαν αληθινές επιστήμες, τότε πρέπει ν' αποδεσμευτούν ριζικά απ' την πολιτική του «άσπρο η μαύρο».

Το οικόπεδο που εξασφαλίζει κανείς για να χτίσει πάνω του μια κατοικία, στην οποία θέλει μετά να ζήσει και να εργαστεί, δεν είναι παρά μόνο μια προϋπόθεση της ζωής και της εργασίας, αλλά με κανέναν τρόπο δεν είναι αυτή καθαυτή η ζωή και η εργασία. Το να θεωρεί κανείς την οικονομική διεργασία μιας κοινωνίας σαν την ουσία του βιοκοινωνικής διεργασίας της κοινωνίας των ανθρώπων, είναι το ίδιο σαν να εξισώνει το οικόπεδο και το σπίτι με την ανατροφή των παιδιών, την υγιεινή, την αποδοτικότητα, με τον χορό και τη μουσική.

Το βασικό ερώτημα της μαζικής ψυχολογίας μετά το 1917 ήταν: Ο πολιτισμός που θα ξεπηδούσε στη Ρωσία μέσα απ' την κοινωνική ανατροπή του 1917, θ' ανέπτυσσε μιαν ανθρώπινη κοινωνική πραγματικότητα που να διαφέρει θεμελιακά και ουσιαστικά απ' τη γκρεμισμένη τσαρική-αυταρχική κοινωνική τάξη πραγμάτων; Το νέο κοινωνικο-οικονομικό καθεστώς της ρωσικής κοινωνίας θ' αναπαραχθεί, και πώς θ' αναπαραχθεί, μέσα στη χαρακτηριστική δομή των ανθρώπων; Οι καινούργιοι «σοβιετικοί άνθρωποι» θα ήταν φιλελεύθεροι, αντιαυταρχικοί, λογικοί και αυτοδιοικούμενοι, και θα μεταβίβαζαν αυτές τις ικανότητες στα παιδιά τους; Αυτή, η έτσι αναπτυγμένη ελευθερία στην ανθρώπινη δομή, θα 'κανε περιττή και μάλιστα αδύνατη, κάθε είδους κοινωνική ηγεσία; Η ύπαρξη ή η ανυπαρξία αυταρχικών δικτατορικών θεσμών στη Σοβιετική Ένωση έμελλε ν' αποτελέσει το ακριβές μέτρο για το είδος της εξέλιξης του σοβιετικού ανθρώπου.

Είναι ευνόητο, πως ολόκληρος ο κόσμος παρακολουθούσε με τεταμένη προσοχή, αλλού φοβισμένος, αλλού χαρούμενος, την εξέλιξη της Σοβιετικής Ένωσης. Ωστόσο, η τοποθέτηση προς τη Σοβιετική Ένωση, γενικά ήταν ελάχιστα λογική. Οι μεν υποστήριζαν το σοβιετικό σύστημα το ίδιο άκριτα, όπως και οι άλλοι που το καταπολεμούσαν. Υπήρχαν ομάδες διανοούμενων που υποστήριζαν την άποψη ότι «στη Σοβιετική Ένωση σίγουρα έχουν γίνει και μεγάλες πρόοδοι». Αυτό ηχούσε σαν να 'λεγε ένας χιτλερικός ότι «υπάρχουν και αξιοπρεπείς Εβραίοι». Τέτοιες συναισθηματικές κρίσεις ήταν δίχως νόημα και άξια. Δεν οδηγούσαν πουθενά.

Στα σχολεία, οι πρώτες απόπειρες για την αυτοδιοίκηση απέτυχαν και παραχώρησαν πάλι τη θέση τους στην παλιά αυταρχική σχολική διάταξη, έστω και καλυμμένη με τυπικές μαθητικές οργανώσεις. Στον στρατό, στη θέση του αρχικού απλού δημοκρατικού συστήματος των κομισάριων, μπήκε μια αυστηρή ιεραρχική διάταξη. Ο «Στρατάρχης της Σοβιετικής Ένωσης» ήταν ένας, καταρχάς, ακατανόητος νεωτερισμός. Μετά φάνηκε πως ήταν επικίνδυνος. Αντηχούσε σαν «τσάρος» και «κάλιζερ».

Η πολιτιστική επανάσταση στη Σοβιετική Ένωση απέτυχε· αλλά δεν ήταν μόνον αυτό. Η οπισθοδρόμηση στην πολιτιστική διεργασία, έπνιξε μέσα σε λίγα χρόνια τον ενθουσιασμό και την ελπίδα ενός ολόκληρου κόσμου.

Μια κοινωνική οπισθοδρόμηση δεν οφείλεται πάντα στα λάθη μιας κοινωνικής ηγεσίας. Ωστόσο, αυτή η κοινωνική ηγεσία γίνεται η ίδια εγγυητής της οπισθοδρόμησης όταν:

- α) θεωρεί την οπισθοδρόμηση σαν πρόοδο,
- β) ανακηρύσσει τον εαυτό της σωτήρα του κόσμου, και
- γ) εκτελεί εκείνους που τις θυμίζουν τις υποχρεώσεις της.

Τότε, αργά η γρήγορα, θα παραχωρήσει τη θέση της σε μίαν άλλη κοινωνική διεύθυνση, η οποία θα μείνει προσκολλημένη στις γενικώς ισχύουσες αρχές τις κοινωνικής προόδου.

Μεταξύ του 1918 και 1938, δηλαδή στα χρόνια των τεράστιων κοινωνικών ανακατατάξεων, οι σοσιαλιστές υπέστησαν βαρύτατες ήττες. Ακριβώς σε μίαν εποχή που θα 'πρεπε ν' αποδείξει την ωριμότητα και τον ορθολογισμό του σοσιαλιστικού απελευθερωτικού κινήματος, το εργατικό κίνημα διασπάστηκε κι έγινε γραφειοκρατικό, χάνοντας ολοένα και περισσότερο την ορμή για ελευθερία και αλήθεια, απ' την οποία κάποτε ξεπήδησε.

Η Ρωσική Επανάσταση του 1917, ήταν ουσιαστικά πολιτικο-ιδεολογική κι όχι αληθινά κοινωνική επανάσταση. Χτίστηκε πάνω σε πολιτικές ιδέες που ξεπηδούσαν απ' την πολιτική και τη γνώση της επιστήμης κι όχι απ' την επιστήμη του ανθρώπου. Πρέπει να κατανοήσουμε επακριβώς την κοινωνιολογική θεωρία και το έργο του Λένιν για να καταλάβουμε σε ποιο σημείο υπήρχε το κενό, στο οποίο χύθηκε αργότερα η αυταρχική ολοκληρωτική τεχνική της ρωσικής ηγεσίας των μαζών. Εδώ, πρέπει να τονιστεί με σαφήνεια ότι οι θεμελιωτές της Ρωσικής Επανάστασης δεν γνωρίζανε τη βιοπαθητική ουσία των ανθρώπινων μαζών. Κανένας λογικός άνθρωπος ωστόσο δεν περιμένει ότι η κοινωνική και ατομική ελευθερία υπάρχει ολόκληρη και έτοιμη στα συρτάρια των επαναστατών στοχαστών και πολιτικών. Κάθε καινούργια κοινωνική προσπάθεια οικοδομείται πάνω στα λάθη, πάνω στα κενά που άφησαν οι παλαιότεροι κοινωνιολόγοι και επαναστάτες ηγέτες.

Η θεωρία του Λένιν για τη «δικτατορία του προλεταριάτου» συγκέντρωνε μια σειρά από προϋποθέσεις για τη θεμελίωση της αληθινής κοινωνικής δημοκρατίας, όχι όμως όλες. Ακολουθούσε τον σκοπό της αυτοκατευθυνόμενης ανθρώπινης κοινωνίας. Υποστήριζε την άποψη ότι ο σημερινός άνθρωπος δεν είναι ικανός να προχωρήσει στην κοινωνική επανάσταση δίχως μια ιεραρχικά οικοδομημένη οργάνωση, ούτε μπορεί να πραγματώσει τα τεράστια κοινωνικά καθήκοντά του δίχως αυταρχική πειθαρχία και υπακοή. Η δικτατορία του προλεταριάτου, με τη λενινιστική έννοια, θα γινόταν η εξουσία που έπρεπε να συσταθεί για να καταργήσει κάθε είδους εξουσία. Αρχικά, διέφερε απ' τη φασιστική ιδεολογία της

δικτατορίας, απ' το γεγονός ότι έβαζε στον εαυτό της το καθήκον να αυτοϋπονομευτεί, δηλαδή να αντικαταστήσει την αυταρχική διεύθυνση της κοινωνίας με την κοινωνική αυτοδιοίκηση.

Η κοινωνική επανάσταση, σύμφωνα με τη λενινιστική σύλληψη, είχε το καθήκον, όχι μόνο να εξαλείψει την εξωτερική τυπική και πραγματική υποτελειακή σχέση, αλλά ουσιαστικώς να κάνει τους ανθρώπους εσωτερικά ανίκανους για υποτελειακές υπηρεσίες. Η δημιουργία των οικονομικών προϋποθέσεων της κοινωνικής δημοκρατίας, δηλαδή της σοσιαλιστικά σχεδιασμένης οικονομίας, αποδείχτηκε στη συνέχεια σαν ασήμαντη, σε σύγκριση με το καθήκον της χαρακτηριστικής αναδιάρθρωσης των ανθρώπινων μαζών. Όποιος θέλει να κατανοήσει τη νίκη του Φασισμού και την εθνικιστική εξέλιξη της Σοβιετικής Ένωσης, καλό θα 'ναι να συλλάβει αυτό το πρόβλημα σ' όλη του την έκταση.

Η πρώτη πράξη του λενινιστικού προγράμματος, δηλαδή η σύσταση της «δικτατορίας του προλεταριάτου», πέτυχε. Δημιουργήθηκε ένας κρατικός μηχανισμός που συγκροτήθηκε παντού από εργατόπαιδα και αγροτόπαιδα. Οι γόννοι των παλαιότερων φεουδαλικών και μεγαλοαστικών στρωμάτων είχαν αποκλειστεί. Η δεύτερη και σπουδαιότερη πράξη, η αντικατάσταση του προλεταριακού κρατικού μηχανισμού από την κοινωνική αυτοδιοίκηση, παραμελήθηκε... Κυριάρχησε ένα δικτατορικό μονοκομματικό σύστημα μ' επικεφαλής έναν αυταρχικό ηγέτη του ρωσικού λαού. Πως ήταν δυνατό αυτό; Ο Στάλιν είχε «εξαπατήσει», είχε «προδώσει» τη λενινιστική επανάσταση, ή είχε «σφετεριστεί την εξουσία»;

Ενώ το 8ο κομματικό συνέδριο του ΚΚΣΕ το 1919, είχε ιδρύσει τη σοβιετική δημοκρατία, το 7ο συνέδριο των σοβιέτ, τον Ιανουάριο του 1935, διακήρυξε την «Εισαγωγή της σοβιετικής δημοκρατίας». Τί σημαίνει αυτή η ανοησία;

Για να αντιληφθούμε τη διαδικασία της «Εισαγωγής της σοβιετικής δημοκρατίας» το 1935, 16 χρόνια μετά την εισαγωγή της σοβιετικής δημοκρατίας, ας την κάνουμε πιο απλή μ' ένα παράδειγμα...

Ένας φοιτητής της Εγκληματολογίας διαπιστώνει στη διάρκεια των σπουδών του ότι οι αντικοινωνικές ενέργειες των ανθρώπων δεν πρέπει ν' αντιμετωπίζονται σαν εγκλήματα, αλλά σαν ασθένειες· επομένως, δεν πρέπει να κολάζονται αλλά να γιατρεύονται και να θεραπεύονται. Αφήνει λοιπόν τις σπουδές της Νομικής κι αρχίζει σπουδές Ιατρικής. Η δραστηριότητά του τώρα δεν είναι πια τυπική-ηθική

αλλά εμπράγματη-πρακτική. Στη συνέχεια, διαβλέπει ότι στην ιατρική του δραστηριότητα θα πρέπει να εφαρμόσει καταρχήν και κάμποσα μη ιατρικά μέσα. Θέλει λ.χ. να καταργήσει τον ζουρλομανδύα σαν θεραπευτική μέθοδο για τους διανοητικά ασθενείς και να τον αντικαταστήσει με προληπτική διαπαιδαγώγηση. Παρά την αντίθετη πρόθεσή του όμως, είναι υποχρεωμένος να χρησιμοποιεί ζουρλομανδύες· υπάρχουν πάρα πολλοί διανοητικά ασθενείς, δεν μπορεί να τα βγάλει πέρα κι είναι υποχρεωμένος να συνεχίσει να χρησιμοποιεί παλιές κακές μεθόδους, πάντα όμως με την πρόθεση να τις αντικαταστήσει κάποτε με καλύτερες.

Μετά από πολλά χρόνια, το πρόβλημα τον έχει ξεπεράσει. Δεν μπορεί να τα βγάλει πέρα· οι γνώσεις για τις διανοητικές ασθένειες είναι λιγοστές. Υπάρχουν πάρα πολλές· η εκπαίδευση τις χιλιαπλασιάζει καθημερινά. Ως γιατρός είναι υποχρεωμένος να προστατέψει την κοινωνία απ' τις διανοητικές ασθένειες. Δεν μπορεί να πραγματοποιήσει τις καλές του προθέσεις· είναι υποχρεωμένος να επιστρέψει σε παλιές μεθόδους, που πριν από χρόνια τις καταδίκασε σφοδρά κι ήθελε να τις αντικαταστήσει με καλύτερες. Χρησιμοποιεί ολοένα περισσότερους ζουρλομανδύες· τα παιδαγωγικά του σχέδια αποτυχαίνουν, δεν μπορεί να λειτουργήσει ως «θεράπων» γιατρός και κατά συνέπεια εφαρμόζει πάλι τα μέτρα της παλιάς νομοθεσίας. Η θεραπεία των εγκληματιών σαν ασθενών απέτυχε· είναι υποχρεωμένος να επιτρέψει πάλι τη φυλάκισή τους.

Αυτός όμως, δεν παραδέχεται την αποτυχία του, ούτε στον εαυτό του ούτε και στους άλλους. Δεν έχει το κουράγιο για κάτι τέτοιο. Ίσως να μην το ξέρει καν. Ισχυρίζεται τώρα την ακόλουθη ανοησία: «Η χρήση του ζουρλομανδύα και της φυλακής για τους διανοητικώς ασθενείς και τους εγκληματίες, είναι μια μεγάλη πρόοδος στην εφαρμογή της ιατρικής επιστήμης μου. Είναι η αληθινή ιατρική τέχνη· σημαίνει πως έχω πετύχει τον αρχικό μου σκοπό».

Αυτό το παράδειγμα, πρέπει να εφαρμοστεί ως την πιο μικρή λεπτομέρεια στην «Εισαγωγή της σοβιετικής δημοκρατίας», 16 χρόνια μετά την «Εισαγωγή της σοβιετικής δημοκρατίας». Αυτή γίνεται κατανοητή μόνο αν την αντιπαραθέσουμε με τη βασική αντίληψη της «κοινωνικής δημοκρατίας» και της «κατάργησης του κράτους» που εξέθεσε ο Λένιν στο «Κράτος κι Επανάσταση». Το πως τεκμηρίωσε η σοβιετική κυβέρνηση αυτό το μέτρο, δεν έχει και τόσο μεγάλη σημασία. Μόνο μια φράση απ' αυτή την τεκμηρίωση, που δημοσιεύτηκε στο «Rundschau» (1935, No. 7, σελ. 331), δείχνει ότι μ' αυτή την ενέργεια, αδιάφορο αν έγινε δικαιολογημένα η αδικαιολόγητα, η λενινιστική αντίληψη της κοινωνικής δημοκρατίας μπήκε από

περιθώριο. Γράφει εκεί:

*Η προλεταριακή δικτατορία ήταν από παλιά η μοναδική πραγματική λαϊκή εξουσία. Ίσαμε τώρα εκπλήρωσε μ' επιτυχία τα δυο κυριότερα καθήκοντά της: Την εξαφάνιση της ταξικής υπόστασης των εκμεταλλευτών, την απαλλοτρίωσή τους, τον περιορισμό τους και τη σοσιαλιστική διαπαιδαγώγηση των μαζών. **Η προλεταριακή δικτατορία εξακολουθεί να υπάρχει, δίχως να 'χει διόλου εξασθενήσει...***

Όταν έχει εξαφανιστεί η ταξική υπόσταση των εκμεταλλευτών κι έχει επιτευχθεί η σοσιαλιστική διαπαιδαγώγηση των μαζών, όταν την ίδια στιγμή η δικτατορία «εξακολουθεί να υπάρχει δίχως να 'χει διόλου εξασθενήσει», τότε έχουμε μπροστά μας την πλήρη ανοησία. Αν επαληθεύονται οι προϋποθέσεις, για ποιόν λόγο εξακολουθεί τότε να υπάρχει η δικτατορία δίχως να 'χει εξασθενήσει; Ενάντια σε ποιόν η σε τί στρέφεται, αν έχει εξαφανιστεί ο εκμεταλλευτής και η μάζα έχει ήδη διαπαιδαγωγηθεί στην αυτοδιοίκηση της κοινωνίας; Τέτοια βλακεία στη διατύπωση κρύβει πάντα ένα νόημα αναληθές: Η δικτατορία εξακολουθεί να υπάρχει, όχι ενάντια στους παλαιού τύπου εκμεταλλευτές, αλλά ενάντια στην ίδια τη μάζα.

«Αυτή η ανώτερη σοσιαλιστική φάση του δεσμού, ανάμεσα σε εργάτες και αγρότες, δίνει στην προλεταριακή δικτατορία, με την έννοια της δημοκρατίας των εργαζομένων, ένα καινούργιο, ανώτερο περιεχόμενο. Αυτό το νέο περιεχόμενο απαιτεί και νέα σχήματα... Έκφρασή τους είναι ακριβώς η παραχώρηση του ισότιμου, άμεσου και απόρρητου εκλογικού δικαιώματος στους εργαζόμενους».

Σ' άλλο σημείο, η σοβιετική δημοκρατία χαρακτηρίζεται σαν η «πλέον δημοκρατική» δημοκρατία του κόσμου!

Δεν θέλουμε να πιανόμαστε απ' τις λέξεις: Η προλεταριακή δικτατορία (που με τον καιρό έπρεπε να δώσει τη θέση της στην αυτοδιοίκηση των ανθρώπινων μαζών) υπάρχει ταυτόχρονα με την «πλέον δημοκρατική» δημοκρατία. Τούτο είναι κοινωνιολογική ανοησία, σύγχυση όλων των κοινωνιολογικών εννοιών.

Ταυτόχρονη συνύπαρξη της «δικτατορίας του προλεταριάτου» και της αυτοδιοίκησης των εργαζόμενων μαζών, είναι αδύνατη και σαν απαίτηση είναι μια

παραπλανητική ανοησία. Στην πραγματικότητα κυριαρχεί η δικτατορία της κομματικής γραφειοκρατίας πάνω στις μάζες, κάτω απ' την επίφαση ενός τυπικά δημοκρατικού κοινοβουλευτισμού.

Δεν πρέπει ποτέ να μας διαφεύγει, ότι ο Χίτλερ υπολόγιζε πάντα στο δικαιολογημένο μίσος των ανθρώπινων μαζών κατά της φαινομενικής δημοκρατίας και του κοινοβουλευτικού συστήματος -και με πόση επιτυχία! Η «ενότητα του Μαρξισμού και του κοινοβουλευτικού-αστικού Φιλελευθερισμού» ως πανίσχυρο σύνθημα του Φασισμού, μετά από τέτοιους πολιτικούς ελιγμούς των Ρώσων κομμουνιστών, φυσικό ήταν να εντυπωσιάσει! Γύρω στο 1935 χανόταν ολοένα περισσότερο η ελπίδα που είχαν εναποθέσει στη Σοβιετική Ένωση οι πλατιές ανθρώπινες μάζες ολόκληρου του κόσμου. Τα πραγματικά προβλήματα δεν μπορεί να τα επιλύσει κανείς με πολιτικές αυταπάτες. Πρέπει να 'χει το κουράγιο να ονομάζει τις δυσκολίες με τ' όνομά τους. Δεν μπορεί κανείς να συγχύζει, ατιμώρητα, κοινωνικές έννοιες που έχουν τεθεί με σαφήνεια.

Η «εισαγωγή του γενικού εκλογικού δικαιώματος» το 1935, μαζί με τη μετατόπιση του πολιτικού βάρους στη μάζα των κολχόζνικων, είχε και την έννοια της επανεισαγωγής της τυπικής δημοκρατίας, ενός κοινοβουλευτικού φαινομενικού δικαίου που το παραχωρούσε ένας ολοένα ισχυρότερος γραφειοκρατικός-κρατικός μηχανισμός σε μια μάζα ανθρώπων που δεν μπορούσε να τον καταστρέψει και δεν έμαθε να αυτοδιοικείται. Δεν υπάρχει στη Σοβιετική Ένωση ούτε το παραμικρό σημάδι που να προδίδει την ελάχιστη πρόθεση, η διοίκηση της κοινωνίας να γίνει κάποτε προσιτή στην κοινωνία. Η διδασκαλία της ανάγνωσης και της γραφής, η καθαριότητα και η διδασκαλία της τεχνολογίας των μηχανών είναι αναγκαιότητες. Δεν έχουν όμως καμιά σχέση με την κοινωνική αυτοδιοίκηση. Αυτό το έκανε κι ο Χίτλερ.

Η ανάπτυξη της σοβιετικής κοινωνίας, χαρακτηρίζεται λοιπόν από τη διαμόρφωση ενός νέου αυτονομοποιημένου κρατικού μηχανισμού που έχει γίνει αρκετά ισχυρός για να δίνει στη μάζα του πληθυσμού την αυταπάτη μιας ελευθερίας δίχως να διακινδυνεύει ο ίδιος, ακριβώς όπως έκανε κι ο χιτλερικός Εθνικοσοσιαλισμός... Ο συναισθηματισμός δεν ωφελεί εδώ διόλου: Η Ρωσική Επανάσταση συνάντησε έναν φραγμό, που δεν τον αναγνώρισε και γι' αυτό τον απόκρυψε με αυταπάτες. Ήταν ο φραγμός της ανθρώπινης δομής που μέσα στα χιλιάδες χρόνια είχε γίνει βιοπαθητικός. Θα 'ταν άσκοπο ν' αποδοθεί το «φταίξιμο» στον Στάλιν, ή σε κάποιον άλλο. Ο Στάλιν δεν ήταν παρά ένα όργανο των περιστάσεων.

Στη σκληρή πραγματικότητα, συναντάει συνέχεια καινούργιες άγνωστες δυσκολίες· αυτό επιφέρει οπισθοδρομήσεις και καταστροφές· πρέπει να μάθουμε να τις προσεγγίζουμε, να τις γνωρίζουμε και να τις υπερνικάμε. Ωστόσο, μία μομφή παραμένει: Ένα πολλά υποσχόμενο κοινωνικό σχέδιο, πρέπει να επανεξετάζεται συνεχώς κάτω απ' το φως της αλήθειας. Πρέπει να διαπιστώνεται έντιμα εάν είναι λαθεμένο το σχέδιο, ή αν παράβλεψαν κάτι στην εξέλιξη· τότε το σχέδιο μπορεί συνειδητά ν' αλλαχθεί, να βελτιωθεί και να ποδηγετηθεί καλύτερα η εξέλιξη. Μπορεί να επιστρατευτεί η ανθρώπινη σκέψη πολλών, ώστε να ξεπεραστεί η τροχοπέδηση της απελευθερωτικής εξέλιξης. Αλλά, η παραπλανητική, πολιτικάντικη εξαπάτηση των μαζών, αποτελεί κοινωνικό έγκλημα. Όταν ένας έντιμος ηγέτης των μαζών φτάσει σ' αδιέξοδο και δεν μπορεί να ξεφύγει, παραιτείται και δίνει τη θέση του σ' άλλους. Αν δεν βρεθεί κάποιος καλύτερος, τότε ενημερώνει την κοινότητα με απόλυτη σαφήνεια για τα εμπόδια που υπάρχουν και περιμένει, μαζί με την κοινότητα, να βρεθεί μια λύση, είτε μέσα από γεγονότα, είτε με ανακαλύψεις μεμονωμένων ατόμων. Ο πολιτικάντης αισθάνεται φόβο μπροστά σε τέτοια ειλικρίνεια.

Όμως, απ' την κοινωνική δημοκρατία του Λένιν γεννήθηκε ο νέος ρωσικός εθνικισμός. Η «Κόκκινη Εφημερίδα του Λένινγκραντ», κεντρικό όργανο των Ρώσων μπολσεβίκων, στις 4 Φεβρουαρίου 1935, έγραφε:

Όλη μας η αγάπη, η πίστη μας, η δύναμή μας, η καρδιά μας, ο ηρωισμός μας, η ζωή μας -όλα για Σένα, δέξου τα, Εσύ μεγάλε Στάλιν, όλα Δικά Σου, αρχηγέ Εσύ της μεγάλης πατρίδας. Διάταξε τους γιους Σου, μπορούν να κινηθούν στο αέρα και κάτω απ' τη γη, στο νερό και στη στρατόσφαιρα (σ.σ.: Λες κι οι γιοι της «μεγάλης γερμανικής πατρίδας», ή των Ηνωμένων Πολιτειών, δεν μπορούσαν να το κάνουν κι αυτοί!). Οι άνθρωποι όλων των εποχών και όλων των λαών θα πουν πως έχεις το πιο υπέροχο, το πιο ισχυρό, το πιο σοφό, το πιο ωραίο όνομα. Τ' όνομά σου υπάρχει σε κάθε εργοστάσιο, σε κάθε μηχανή, σε κάθε κομμάτι γης, σε κάθε ανθρώπινη καρδιά. Όταν η αγαπημένη μου γυναίκα γεννήσει ένα παιδί, η πρώτη λέξη που θα του μάθω θα 'ναι: Στάλιν.

Αν κανείς προφήτευε κάτι τέτοιο το 1918, θα θεωρούνταν τρελός.

Στη Σοβιετική Ένωση, η κατασκευή του αεροπλάνου μεγάλων αποστάσεων «Γκόρκι», εξυμνήθηκε σαν ένα «επαναστατικό έργο». Ωστόσο, σε τί διαφέρει ουσιαστικώς αυτή η κατασκευή αεροπλάνων απ' την κατασκευή των γιγάντιων

αεροπλάνων στη Γερμανία ή στην Αμερική;

Περίπου μέχρι τα τέλη του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου στη Ρωσία, και μέχρι την παγκόσμια οικονομική κρίση γύρω στο 1930 στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι σχέσεις του συστήματος του ιδιωτικού Καπιταλισμού προς το σύστημα του κράτους ήταν απλές. Για τον Λένιν και τους συγκαιρινούς συντρόφους του, το «καπιταλιστικό κράτος» ήταν απλά το εξουσιαστικό όργανο της «τάξης των ιδιωτών καπιταλιστών». Η απλότητα αυτής της σχέσης, παρουσιαζόταν στις ρωσικές ταινίες της επανάστασης, με τον ακόλουθο περίπου τρόπο: Ο ιδιοκτήτης ενός εργοστασίου, προσπαθεί να συμπίεσει τους μισθούς· οι εργάτες, αντιθέτως, απαιτούν αυξήσεις. Ο καπιταλιστής αρνείται την εκπλήρωση αυτής της διεκδίκησης· αμέσως οι εργάτες του εργοστασίου απεργούν για να επιβάλλουν τη διεκδίκηση. Ο καπιταλιστής καλεί τον αρχηγό της αστυνομίας και του αναθέτει «να αποκαταστήσει πάλι την τάξη». Ο αρχηγός της αστυνομίας εμφανίζεται εδώ σαν κρατικό όργανο του καπιταλιστή και μ' αυτό δεν εκφράζει παρά το γεγονός ότι το κράτος είναι ένα «κράτος των καπιταλιστών»: Στέλνει τις μονάδες του, συλλαμβάνει τους «υποκινητές», οι εργάτες μένουν χωρίς ηγεσία, πεινούν και γυρνούν, ηθελημένα ή αθέλητα, πίσω στην εργασία τους. Ο καπιταλιστής νίκησε. Τούτο απαιτεί καλύτερη και αυστηρότερη οργάνωση της εργατικής τάξης.

Με παρόμοιο τρόπο, το κράτος κι ο Καπιταλισμός ταυτίστηκαν στην Αμερική, τουλάχιστον κατά την άποψη του κοινωνιολόγου που είχε τεθεί στο πλευρό της εργατιάς. Ωστόσο, τα 20 χρόνια των τεράστιων κοινωνικών ανακατατάξεων επέφεραν αλλαγές που δεν καλύπτονται πια με την απλή αντίληψη που περιγράψαμε. Απ' το σύστημα του ιδιωτικού Καπιταλισμού προέκυπταν, ολοένα πιο φανερά, συνασπισμοί, που γενικά χαρακτηρίζονταν ως «κρατικοκαπιταλιστικοί». Η κοινωνία της Ρωσίας είχε αντικαταστήσει τον ιδιώτη καπιταλιστή με την απεριόριστη κυριαρχία του κράτους. Δεν έχει σημασία το πως χαρακτηριζόταν, είναι όμως φανερό ότι με τη σωστή, αυστηρώς μαρξιστική κοινωνιολογική έννοια, ο κρατικός Καπιταλισμός είχε αντικαταστήσει τον ιδιωτικό Καπιταλισμό.